

SOSYAL SORUMLULUK KAMPANYASI BAĞLAMINDA, ERGENLERDE ZORBALIK KONULU AFİŞ UYGULAMALARI

Doç. Dr. Eda SEZERER ALBAYRAK

KTO Karatay Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, İletişim Tasarımı ve Yönetimi Bölümü Konya, Türkiye

eda.albayrak@karatay.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0002-2195-0772>

Şerife Nur BAŞSOY

KTO Karatay Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Grafik Tasarımı Bölümü Konya, Türkiye

serifenurbassoy@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0005-2613-7288>

ÖZET

Sosyal sorumluluk işletmeler için olduğu kadar bireyler için de önemli konulardan bir tanesidir. İnsanlar yakın çevreleri için olduğu kadar toplum için de bir şeyler yapmak istemektedirler. Bu çabalar sosyal sorumluluk kavramının gelişmesini sağlamıştır. Bu araştırmanın temel amacı; afiş tasarımları, dış mekân tasarımları ve promosyon ürün tasarımları ile “Cüce Değilim, Kepçe Değilim, Dört Göz Değilim!” sloganlarını kullanarak zorbalık kavramı hakkında insanlarda farkındalık oluşması ve önlenmesi noktasına katkı sağlamaktır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden literatür taraması ve içerik analizi kullanılmıştır. Sosyal sorumluluk kampanyası olarak akran zorbalığına dikkat çekmek isteyen çalışma da iletilmek istenen mesaj açık ve net bir şekilde ortaya koymaktadır. Çalışmanın tasarımında mesajın daha iyi anlaşılabilmesi ve gerçeği daha net bir şekilde yansıtmaya adına fotoğraflar kullanılmıştır. Çalışma da akran zorbalığı davranışında kullanılan sözcüklere tasarımda yer verilmiştir. Problemi net bir şekilde ortaya koyan üç seri afiş, açık hava mecraları, dergi ilanları, gazete ilanları ve promosyon ürünlere uygulanmış tasarımlarla birlikte tamamlanmıştır. Akran zorbalığı davranışının çocuklar üzerindeki psikolojik ve sosyolojik etkileri sadece okul yıllarıyla sınırlı kalmayıp yaşamın sonraki dönemlerinde de devam etmektedir. Bu etki sadece zorbalığa maruz kalan çocukların değil, aynı zamanda zorbalığa tanık olanların ve zorbaca davranışları alışkanlık haline getiren çocukların da gelişimini olumsuz biçimde etkilemektedir. Çocukların psikolojik sağlıklarının olumsuz yönde etkilenmesi, bugün her toplumda yaygın olarak görülen ve toplum sağlığı açısından çözüm yolu bulunması gereken bir konudur. Bu çalışmada akran zorbalığı ve sosyal sorumluluk içerikli iki olgu üzerinde durulmuştur. Sonuç olarak zorbalığa karşı önlemlerin alınması ve farkındalık oluşması bireyin psikolojik durumu açısından önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Sorumluluk, Zorbalık, Akran Zorbalığı

POSTER APPLICATIONS ABOUT BULLYING AMONG ADOLESCENTS IN THE CONTEXT OF SOCIAL RESPONSIBILITY CAMPAIGN

Assoc. Prof. Eda SEZERER ALBAYRAK

KTO Karatay Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, İletişim Tasarımı ve Yönetimi Bölümü Konya, Türkiye

eda.albayrak@karatay.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0002-2195-0772>

Şerife Nur BAŞSOY

KTO Karatay Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Grafik Tasarımı Bölümü Konya, Türkiye

serifenurbassoy@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0005-2613-7288>

ABSTRACT

Social responsibility is one of the most important issues for individuals as well as businesses. People want to do something for society as well as for their immediate environment. These efforts have led to the development of the concept of social responsibility. The main purpose of this research is to contribute to raising awareness about the concept of bullying and preventing it by using poster designs, outdoor designs and promotional product designs with the slogans "I am not a Dwarf, I am not a Dipper, I am not a Four Eyes!". Literature review and content analysis from qualitative research methods were used in the study. The study, which wants to draw attention to peer bullying as a social responsibility campaign, reveals the message to be conveyed clearly and clearly. Photographs were used in the design of the study in order to better understand the message and reflect the reality more clearly. The words used in peer bullying behavior were included in the design. Three series of posters that clearly present the problem were completed with designs applied to outdoor media, magazine ads, newspaper ads and promotional products. The psychological and sociological effects of peer bullying behavior on children are not only limited to school years but also continue in later periods of life. This effect negatively affects the development of not only the children who are exposed to bullying, but also those who witness bullying and children who make bullying behaviors a habit. Negatively affecting the psychological health of children is a common issue in every society today and a solution should be found in terms of public health. In this study, two cases of peer bullying and social responsibility were emphasized. As a result, taking precautions against bullying and raising awareness are important for the psychological state of the individual.

Keywords: Social Responsibility, Bullying, Peer Bullying

GİRİŞ

Bireylerin topluma karşı belirli sorumlulukları vardır. Sorumluluk kavramı; bireyin çevresindeki herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesi anlamını taşımaktadır. Bu doğrultuda bireyler gruplaşarak amaçları doğrultusunda belirli sorumlulukları yerine getirmektedir. Sosyal sorumluluk kavramı zamanla gelişerek sosyal sorumluluk kampanyalarının oluşmasına katkı sağlamıştır (İlter, 2007, s. 128).

Sosyal sorumluluğun diğer bir tanımı ise belli bir zamanda toplum tarafından topluluklara yüklenen ekonomik, yasal, etik ve insani beklentilerdir. Amaç, toplumun devamlılığı ve kaliteli hayatın var olabilmesidir. Toplumun devamlılığı örgütlerin de devamlılığı anlamına gelmektedir (Doğan, 2008, s. 518).

Sosyal sorumluluk kampanyaları, toplumu bilinçlendirmek, toplumun sorunlarıyla başa çıkabilmek ve ihtiyaçlarına çözüm bulabilmek amacıyla, karşılık gözetmeksizin dikkat çekmek ve çözüm üretmek için planlanmaktadır. Toplumun yararı gözetilerek yapılan sosyal sorumluluk kampanyaları toplumsal sorunlara karşı duyarlılığın gelişmesi ve toplumsal dayanışmanın sağlanması açısından önemlidir (Patan, 2019, s. 52).

Sosyal sorumluluk kampanyalarında kampanyanın hedef kitleye ulaşmasını sağlama noktasında grafik tasarım önemli bir rol oynamaktadır. Projenin duyurulması ve farkındalık oluşturulması açısından projeye katkı sağlamaktadır. Bu çalışmanın amacı okullarda meydana gelen “zorbalık” problemine karşı farkındalık oluşturmaktır.

Tasarımda hedef kitle olan ergenlere yönelik yapılan kampanyada mesaj fotoğraf diliyle iletilmektedir. Akran zorbalığında kullanılan sözcükler ise tasarımda dikkat çekici bir şekilde kullanılmıştır.

Zorbalık kelimesinin anlamı incelendiğinde bireyin diğer bireye karşı fiziksel ve psikolojik olarak şiddet uygulaması olarak karşımıza çıkmaktadır. Davranışların zorbalık olarak adlandırılabilmesi için kasıtlı olarak zarar verme ve saldırganlık niteliği taşıyor olması gerekmektedir. Bu zarar verme ve saldırganlık davranışlarının sürekli ve güç dengesizliğine bağlı olarak geliştiğini söylemek mümkündür (Atbaşı, 2021, s. 13).

Zorbalık kavramı genel olarak iki başlık altında incelenmektedir. Doğrudan zorbalık gözlemlenebilir davranışları içermektedir. Fiziksel ve sözel zorbalıklar da doğrudan zorbalık başlığı altına girmektedir. Kişi kendine yapılan zorbalığın kimler tarafından yapıldığını bilmektedir. Dolaylı zorbalık ise kişinin kasıtlı olarak dışlanması yoluyla toplumdan izole edilmesiyle gerçekleşir. Zorbalık yapanın kişiye doğrudan değil de aracı kullanarak yapılan manipülasyonları içeren zorbalık türüdür. Dolaylı olarak gerçekleşen zorbalıkta mağdurun zorbalığın kim tarafından yapıldığını bilmesi oldukça güçtür. İki zorbalık türünün temel bileşeni kişiye devamlı rahatsızlık verme, kötü davranma süreçlerinin tekrar etmesidir (Yıldırım R. , 2012, s. 45).

Okul ortamında genel davranış sorunlarının başında zorbalık yer almaktadır. Bu davranışlar akademik yarışın ve sınıftaki kalabalık nüfusun bir sonucu değil, kişilerin ortamdaki davranışları, inançları ve tutumları ile ortaya çıkmaktadır (Külcü, 2021, s. 263). Akran zorbalığı kişilerin sadece duygusal olarak etkilemekle kalmayıp aynı zamanda akademik başarısını da etkilemektedir. Zorbalığın kaygı bozukluğu, düşük özgüven ve depresyon gibi rahatsızlıkların ortaya çıkmasında etkili olduğunu söylemek mümkündür (Korkmaz, 2021, s. 5).

Araştırma yazılı belgelerin araştırılmasının yanı sıra görsel içeriklerin de incelenmesi ile oluşturulmuştur. Bu yöntem kampanya ile ilgili tasarımlara yol göstermesi açısından kaynaklık etmiştir. Veri analizinde; betimleme ve uygulama kullanılmıştır. Literatürde yapılan sosyal sorumluluk kampanyası ile ilgili çalışmalar araştırılmış, bu bilgi ışığında akran zorbalığında kullanılan kelimeler ile tasarımlar yapılmıştır.

Son yıllarda artan akran zorbalık eğilimleri okullardaki eğitimi zorlaştırmaktadır. Öğrencilerin okula uyum süreçlerini de olumsuz etkilemektedir. Bireylerin okulda uğradıkları akran zorbalıkları istenmeyen okul deneyimlerinin yaşanmasına sebep olmaktadır. Akran zorbalığına uğrayan öğrencilerde okula gitmek istememe, kaçınma davranışları gözlemlenmektedir. Bu durum bireyin okula devam noktasında zorlanmasına neden olmaktadır (Atbaşı, 2021, s. 7).

SOSYAL SORUMLULUK

“Sorumluluk” kavramı bireyin çevresinde oluşan olayların sonuçlarını üstlenmek olarak karşımıza çıkmaktadır. Hem ahlaki hem de hukuksal olarak bireylerin davranışlarını olayların sonuçları ve etkilerini üstlenmesidir. Bir diğer tanımı ise başkalarının varlığını kabul ederek varlıklarına saygı gösterme anlamı taşımaktadır. Tüm bu tanımların ortak noktası bireylerin yaptıkları ve kararlarının sonuçlarını üstlenmesi olarak karşımıza çıkmaktadır (Özüpek, 2005, s. 13-15).

Tüketicilerin markalardan beklentileri zamanla değişmiştir. Tercih ettikleri markaların ürün ya da hizmetin yanı sıra, çeşitli sosyal sorunlara karşı duyarlı olmaları ve bu sorunlara karşı sorumluluk göstermeleri de yer almaktadır. Son dönemlerde sosyal sorumluluk çalışmalarının marka imajı açısından katkı sağladığı görülmüştür (Sucu, 2020, s. 2). Sosyal sorumluluk kavramının iki boyutta ele alınmaktadır. Bu kavramlar duygu ve davranışlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Günümüzde yaşam içerisinde ahlaki olarak değerlendirilen sosyal sorumluluk anlayışının yanı sıra, hukuksal olarak değerlendirilen sosyal sorumluluk kavramları da vardır. Başlangıçta bireysel olarak önümüze çıkan kavram zamanla kurumsallaşarak bir boyut daha elde etmiştir. Kurumlar sayesinde kazandığı bu anlam sosyal sorumluluk kampanyaları kavramını da karşımıza çıkarmaktadır (Ceylan, 2019, s. 5).

Toplumu oluşturan bireyler ile kurum ve kuruluşların hak ve sorumlulukları hukuk tarafından oluşturulmaktadır. Alanlarına göre iş hukuku, ceza hukuku, medeni hukuk, borçlar ve ticaret hukuku, iletişim hukuku gibi süreklilik gösteren yasalar, toplumun değerleri göz önünde bulundurularak yaşama uygun olarak yeni koşullara uymak üzere yeni düzenlemeler yapılmaktadır (Özen, 2011, s. 182).

Sosyal sorumluluk için çeşitli tanımlar yapılabilir. En genel haliyle, sosyal sorumluluk kavramı bir kurumun yöneticileri veya ortakları tarafından yönetilmesi, toplumun beklentilerine, ihtiyaçlarına ve isteklerine gereken dikkatin gösterilmesi, böylece bireysel ve toplumsal faydalara uygun şekilde hareket edilmesi olduğunu söylenebilmektedir (Sohodol, İdil, & İpek, 2009, s. 2307).

Sosyal Sorumluluk Kampanyaları

Sosyal sorumluluk kavramı zamanla gelişme göstermiştir. Sosyal sorumluluk kampanyaları toplumun belirli bir konuya karşı bilinç geliştirmesi amacıyla ortaya çıkmıştır. Yaşanabilir toplum için sorunlara karşı farkındalık oluşturmak önemlidir. Geleceğe daha iyi bir toplum bırakmak için her bireyin sorumlulukları vardır. Sosyal sorumluluk projeleri

de bu sorumlulukları geliştirmek ve daha büyük kitlelere duyurmayı hedefleyerek tasarlanmaktadır (Büyükdoğan, 2020, s. 204).

Sosyal sorumluluk kavramının ortaya çıkışına yönelik yapılan araştırmalarda çeşitli yaklaşımlardan söz edilmiştir. Bu yaklaşımlar sosyal sorumluluğun gönüllülük kavramına dayandığı vurgusunu yapmışlardır. Özellikle son yıllarda kurumların sürdürülebilirliği açısından sorumluluk departmanlarının da önem kazandığını söylemek mümkündür (Lee & Philip Kotler, 2008, s. 2-3).

İşletmeler sosyal sorumluluk kampanya kavramını ‘işletmenin yöneticilerinin işletmeyi yönlendirirken toplumun değer yargılarına göre hareket etmeleri ve sosyal gereksinimlerin farkında olarak işletmeyi yönetmeleri’ olarak tanımlanmaktadır (Büyükdoğan, 2020, s. 205).

Kurumlar için sosyal sorumluluk kavramı kurumların içinde bulundukları toplumdaki yasalarla belirlenmiş sosyal gereklilikleri yerine getirmelerinin yanında toplumun beklentilerine de karşılık vermeleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu beklentiler, kurumların çalışanlarıyla ilişkileri, kurumun alanlarını kapsayabileceğı gibi, kurumların kalkınmaya, çevreye etkileri gibi kurumun dış alanları da kapsayabilir. Bu anlamda işletmelerin, çalışanlarına, müşterilerine, mal ve hizmet satın aldıkları firmalara, yerel halka ve yerel yönetimlere, ulusa ve ulusal hükümetlere, gelecek nesillere ve tüm insanlığa karşı sosyal sorumlulukları yerine getirmeleri beklenmektedir (Akyıldız, 2007, s. 147).

ZORBALIK

Zorbalık, saldırganlık yoluyla güç elde etmeye çalışma ve zorbalığa uğrayan kişiyi zayıf düşürme anlamına gelmektedir. Çocuklar arasındaki zorbalık kavramı ise çok eski yıllara dayanmaktadır. Uluslararası literatürde “bullying” olarak adlandırılan zorbalık, “bir veya birden fazla çocuğun, hedef belirledikleri bir çocuğa karşı, zaman içinde tekrar eden zarar verme amaçlı olumsuz davranışlar sergilemesi” olarak tanımlanmıştır (Dölek, 2002, s. 23).

Zorbalık kavramı; bir kişi ya da topluluk tarafından kendini koruyamayacak olan bireye dair yapılan kırıcı davranışlar olarak nitelendirilmektedir. Bu davranışlar süreklilik ve şiddet içermektedir. Zorbalık bir şiddet biçimi olarak tanımlansa da eşitsiz gücün varlığı ve zorbalığı bilerek yapılması gibi özellikleri de vardır. Zorbalığın dolaylı ve doğrudan olarak ikiye ayrıldığı bilinmektedir. Doğrudan zorbalıkta kişiye yapılan zorbalık açık ve nettir. Dolaylı zorbalıkta ise kişi zorbalığın kimin tarafından yapıldığını bilmemektedir. Kapalı ve anlaşılması zor olan zorbalık türüdür (Özdemir, 2021, s. 40-61).

Akran Zorbalığı

Bireyler sosyalleşmek amacıyla akranları ile iletişime geçerken olumlu davranışların yanında olumsuz davranışlarla da karşılaşmaktadırlar. Akranlarla oluşan olumlu iletişim bireyin psikolojisini olumlu etkilerken, olumsuz olan davranışlar da psikolojik durumları bir o kadar kötü etkilemektedir. Ergen yaş gruplarında akran zorbalığının özellikle okul ortamlarında gerçekleşip öğrencilerin hayatlarını olumsuz yönde etkilediğinden de söz edilebilir (Özdemir, 2021, s. 42-61).

Zorbalığa maruz kalan bireyler fiziksel ve ruhsal sorunlar yaşamaktadırlar. Bu sorunların başında mutsuzluk, yalnızlık duygusu, arkadaş edinmede zorluk, başarısız olma korkusu gibi problemler gelmektedir (İnan, 2005, s. 163-179).

Zorbalığa uğrayan çocukların genel özellikleri diğer öğrencilere göre kaygılı, temkinli ve sessiz olmalarıdır. Diğer çocukların zorba davranışlarına maruz kaldıklarında çoğu zaman geri çekilme davranışı gösterirler. Bu durum öğrencilerin öz saygılarını düşürmelerine hatta yitirmelerine sebep olmaktadır (Whitted K. S. ve David, 2005, s. 26).

Akran Zorbalığı ile İlgili Alınacak Önlemler

Akran zorbalığı, özellikle çocuklar ve gençler arasında yaygın bir sosyal sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bireyin, kendi yaşlıtları üzerinde güç istismarına dayalı olarak fiziksel, sözel, sosyal veya psikolojik zarar verme davranışlarıdır. Akran zorbalığı, yalnızca eğitim kurumları çerçevesinde değil, sosyal ortamların her alanında gözlemlenebilmektedir (Çankaya, 2011, s. 82-91).

Zorbalığı önleyebilmek için okulda çalışan her bireyin zorbalığın anlamını bilmesi gerekmektedir. Başlarda az olan zorba davranışlar zaman geçtikçe şiddetli bir hale gelebilmektedir. Eğer okuldaki tüm personel zorba davranışlar hakkında fikir sahibi olursa başlardaki zorba davranışları da büyümeden durdurabilir (Erdem, 2020, s. 20).

Araştırmalar sürekli olarak zorba davranışların zorbalığa uğrayan birey üzerinde benlik saygısının zedelenmesi ve depresyon gibi kalıcı yaralar açabileceği sonucuna ulaşmışlardır. Bu sebeple zorba davranışlara maruz kalmanın etkilerini önleyebilmek için öğrenciler arasında zorba davranışların engellenmesi gerekmektedir (Dölek, 2002, s. 41).

Akran Zorbalığının önlenmesine yönelik yaklaşım benimsenmelidir. İlk olarak bu davranışlar çeşitli yaklaşımlarla değerlendirilmelidir. Değerlendirme aşaması planlı bir şekilde ilerlemelidir. Bu aşama profesyoneller tarafından gerçekleştirilmelidir. Daha sonra ise nasıl müdahale edileceği noktasında karar verilip öğrencinin bu davranışı tekrar etmemesini sağlayan bir yaklaşımın benimsenmesinde fayda olacaktır (Eren, 2011, s. 45).

Akran zorbalığını önlemek için oluşturulan programların genel olarak etkili olduğu gözlemlenmiştir. Akran zorbalığını önlemek adına yapılan programda en önemli unsur ise ebeveyn eğitimidir. Buna ek olarak da öğretmenlere ve öğrencilere uygulanan programın süresi ve yoğunluğu akran zorbalığının azalmasında önemli rol oynayacaktır (Ergün, 2011, s. 21).

YÖNTEM

Literatür taraması ve içerik analizi yöntemi; Sosyoloji, Psikoloji ve Eğitim alanlarında kullanılmaktadır. Bu yöntem veri toplamada; gözleme dayalı, görüşme ve doküman analizi ile gerçekleşmektedir. Araştırmada kullanılan doküman analizi, konu ile ilgili araştırılacak ve tasarlanacak görsel çalışmalar için, farklı kaynakların bir sistem içerisinde incelenmesini gerektiren bir veri toplama yöntemidir. Yazılı kaynakların incelenmesinin yanı sıra görsel içeriklerin de incelenmesi, konu ile ilgili tasarımlara yol göstermesi açısından kaynaklık etmektedir. Veri analizinde; betimleme, yansıtma ve uygulama kullanılmaktadır. Doküman analizi ve görsel araştırılmasından sonra, araştırma için veriler bir araya getirilerek toplanmıştır (Aksoy, 2003, s. 477).

Araştırmanın yöntemi, Nitel araştırmanın veri toplama süreci ve analizinden oluşmaktadır. Veri toplamada; gözlem ve doküman analizi ile gerçekleşmektedir. Araştırmada kullanılan doküman analizi, konu ile ilgili araştırılacak ve tasarlanacak görsel çalışmalar için, farklı belgelerin bir sistem içerisinde incelenmesini gerektiren bir veri toplama yöntemidir. Yazılı belgelerin incelenmesinin yanı sıra görsel içeriklerin de incelenmesi, konu ile ilgili

tasarımlara yol göstermesi açısından kaynaklık etmektedir. Veri analizinde; betimleme ve uygulama kullanılmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2021, s. 85).

Bu araştırmanın amacı “Cüce Değilim!”, “Kepçe Değilim”, “Dört Göz Değilim!” sloganlarıyla temellendirilmiş sosyal sorumluluk kampanyası aracılığıyla, hedef kitlesi olan okul çağındaki çocukların, zorbalığa maruz kalan diğer çocukları fark etmelerini sağlamak ve bu tür davranışların önlenmesi noktasında bilinç oluşturmaktır.

Araştırmada okullarda yapılan akran zorbalıkları konusuna odaklanılmıştır. Araştırmanın evrenini 7-17 yaş arasındaki çocuklar oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi tasarımı yapılan çalışmalardır. Bunlar 3 seri afiş, dergi ilanı, gazete ilanı, billboard, sosyal medya, araç giydirmeye ve promosyon çalışmalarıdır. Mesaj hedef kitleye fotoğraf ve akran zorbalıklarında kullanılan sözcükler ile aktarılmaktadır. Bu araştırmada ele alınan “Akran Zorbalığı” konulu sosyal sorumluluk kampanyasındaki “Cüce Değilim!”, “Kepçe Değilim”, “Dört Göz Değilim!” sloganları araştırmanın problemi açıkça ortaya koymuştur. Seri afiş konseptinde tasarlanan afişler hedef kitleye hitap edecek şekilde fotoğraf kullanılarak sunulmuştur. Bu çalışmada okul çağındaki çocukların zorbalık kelimeleri de fotoğraf ile birlikte kullanılmıştır. Problemi ortaya koyan 3 seri afiş tasarlanmış diğer mecralara uygulanmış ve proje danışmanı aracılığıyla tasarım düzeltilerek tamamlanmıştır.

BULGULAR

Araştırmada birincil kaynaklara başvurulmuştur. Konu ile ilgili yazılı kaynaklar basılı ve elektronik yayınlar araştırılmış, sonraki aşamalarda konu ile ilgili benzer tasarımlar incelenmiştir. Akran zorbalığı ve sosyal sorumluluk ile ilgili kaynaklara erişilmiştir. Ergen yaş grubunun akran zorbalıkları ile ilgili söylemleri tespit edilerek, bu kelimeler doğrultusunda tasarımlar yapılmıştır. Araştırmada konu ile ilgili yapılmış hakemli dergilerde yayımlanan makaleler, Sosyal sorumluluk ve akran zorbalığı ile ilgili yazılmış kitapların taranması, uzman görüşlerinin alınması esas alınmıştır. Araştırmada konu ile ilgili benzer görsel kaynaklara başvurulmuştur. Ergenleri temsil edecek ve onlara hitap edecek görseller incelenmiş ve sonrasında dijital ortamda tasarlanmıştır.

Akran zorbalığı sosyal sorumluluk kampanyası adı altında 3 seri afişe yer verilmiştir. Bu afişler aynı zamanda billboard, gazete, dergi ve sosyal medya mecralarına uyarlanmıştır. Çalışmada kullanılan ergen bireylerin söylemleriyle mağdur olan bireyi zorbalık kelimeleri zincirmiş gibi onları boğuyor şeklinde yerleştirilmiştir. Çalışmalarda dikkat çekmesi adına “Cüce Değilim!”, “Dört Göz Değilim!”, “Kepçe Değilim” sloganları kullanılmıştır. Afişte mağdur olan çocukların gözlük kullanıyor olması, boyunun kısa olması ve kulaklarının büyük olması da afişte dikkat çekmektedir. Afişte bir de bilgilendirme metnine yer verilip akran zorbalığının ne olduğu açıklanmaktadır. Çalışmada akran zorbalığı söylemleri de fotoğraf ile birleştirilerek mesajın iletilmesinde önemli bir görev elde etmiştir.

Şekil 1: Dört Göz Değilim! Afiş tasarımı1, 2022

Ergenlerde yapılan akran zorbalığı davranışına dikkat çekmek için yapılan afiş tasarımları, z kuşağının anlayabileceği dil de sade ve anlaşılır şekilde tasarlanmıştır. Üç seri afiş, kitle iletişim araçlarıyla birlikte ergenleri temsil eden fotoğraflarla ele alınmıştır. Ergenlerin genelde kullandığı sözcük ile tasarım desteklenmiştir. Şekil1'de Ergen çocuklar alaycı bir şekilde yerdeki üzgün çocuğa bakmaktadır. Fotoğraflar siyah beyaz olarak kullanılmıştır. Dört göz sözcüğü ise çocuğun etrafını sarmaktadır. Bu kelime kırmızı renk ile dikkat çekmek için yazılmıştır. Üst kısımda ise Dört Göz Değilim! Sloganıyla tasarımdaki mesaj vurgulayıcı şekilde verilmek istenmektedir. Alt kısımda ise zorbalama davranışı ile ilgili bilgilendirici bir metin yer almaktadır.

Şekil 2: Cüce Değilim! Afiş tasarımı2,2022

Şekil2’de yer alan çalışma ise seri afişin ikinci tasarımı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu afişte de siyah beyaz fotoğraflarla ergenler yer almaktadır. Cüce kelimesiyle üzgün olan ergenin etrafını sarmaktadır. Cüce Değilim! Sloganıyla tasarımda verilmek istenen mesaj vurgulanmıştır. Alt metin ile de bu mesaj desteklenmiştir.

Şekil 3: Kepçe Değilim! Afiş tasarımı3,2022

Seri afişlerin son tasarımı Şekil3'de yer almaktadır. Bu afişte de bütünlük oluşturması adına fotoğraflar siyah beyaz kullanılmıştır. Yerde oturan ergenin etrafını kepçe kelimesi sarmaktadır.

Şekil 4: Dört Göz Değilim! Açık hava ilanı, 2022

Açık hava reklamcılığı olarak tanımlanan açık hava ilanı, reklamların açık havadaki alanlara taşınmasıdır. Şekil 4'deki tasarım içeriği Resim 'deki açık hava ilanı kurallarına göre uygulanmıştır.

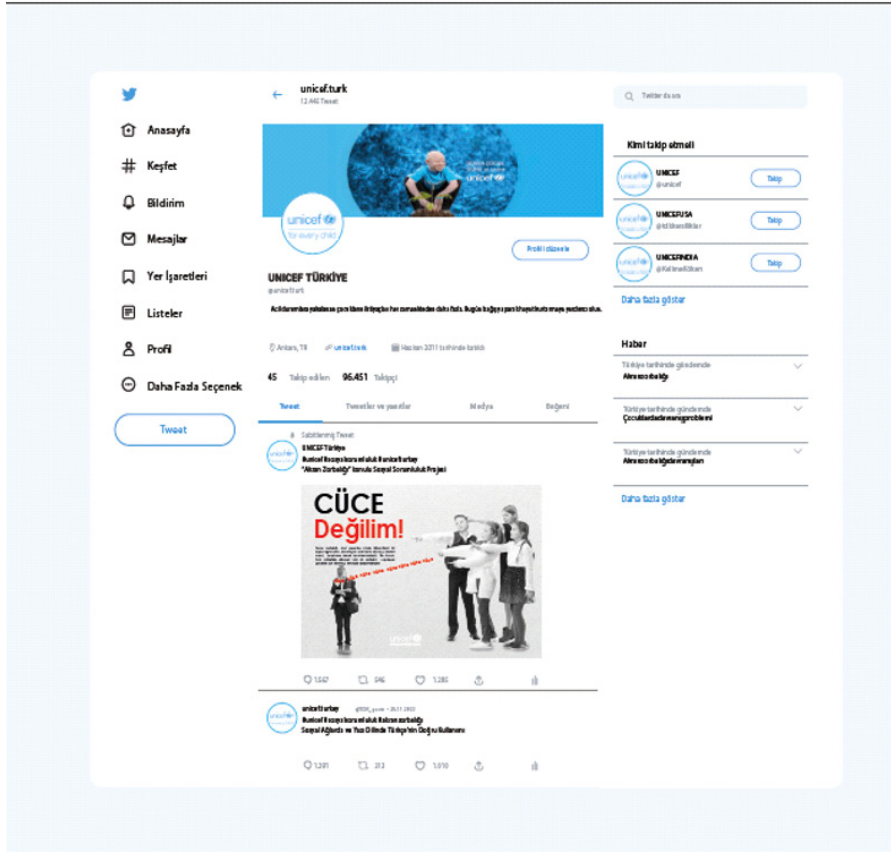

Şekil 5: Kepçe Değilim! Dergi ilanı, 2022

Dergi ilanının görsel ve metinsel içeriğini Resim2'deki afiş tasarımı oluştururken, aynı şekilde gazete ilanını ise Şekil3'teki tasarım oluşturmaktadır. Şekil5 ve Şekil6'daki dergi ve gazete ilanı kurallarına göre uygulanmıştır.

Şekil6: Cüce Değilim! Gazete ilanı,2022

Şekil 7: Cüce Değilim! sosyal medya tasarımı, 2022

Şekil7' de görülen sosyal medya olarak Twitter hesabı tercih edilmiş ve tasarımlar buraya uygulanmıştır. Sosyal medya, kullanıcıların internette aradığı, kullandığı ve içerik ürettiği daimî etkileşim sağladığı bir platformdur. Aynı şekilde Şekil 8' de ise araç giydirme görülmektedir. Araç üzerine tasarım uygulanmıştır.

Şekil 8: Kepçe Değilim! araç giydirme, 2022

Şekil 9: Dört Göz Değilim! Google doodle tasarımı, 2022

Sosyal sorumluluk kampanyası kapsamında tasarlanan Google doodle çalışmasıdır. Doodle, “tatil günlerini ve yıl dönümlerini kutlamak, ünlü sanatçıları, kâşifleri ve bilim insanlarını anmak amacıyla Google logosunda yapılan eğlenceli, şaşırtıcı ve bazen de kendiliğinden olan değişiklikler” olarak tanımlanmaktadır (Elmasoğlu, 2016, s. 87). Şekil1’deki afiş tasarımı yer alan iki figür kullanılmıştır. “O” harfleri gözlüğü simgelemektedir. “E” harfinde ise kulak kullanılmıştır. Ayrıca dikkat çekmek için kırmızı renk kullanılmıştır. Geriye kampanyaya yönelik yapılan promosyonlarda ise tişört, şemsiye, bardak ve bez çanta gibi ürünler tercih edilmiş ve aynı şekilde tasarımlar uygulanmıştır. Bu tasarımlar akran zorbalığı sorununu grafik tasarımın birçok mecrasına taşıyarak, gençleri bu konuda bilinçlendirmeyi ve dikkat çekmeyi amaçlamaktadır.

Şekil 10: Cüce Değilim! ve Dört Göz Değilim! Promosyon tasarımı, 2022

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sosyal sorumluluk kampanyaları birey ve toplum için önemli bir yere sahiptir. Hayatımızda yer edinmiş sosyal sorumluluk projeleri hemen hemen her konuyu içermektedir. Bu projelerin dikkat çekmesi ve farkındalık oluşturulması için grafik tasarımdan yararlanılmıştır. Grafik tasarım ile birleşen projeler toplum tarafından anlaşılabilir şekilde tasarlanmaktadır. Konu hakkında farkındalık oluşturulmasını sağlamaktadır. Akran zorbalığı kavramının da çocuklar açısından anlaşılabilir düzeyde olması açısından dikkat çekici afişlere yer verilmiştir. Akran zorbalığı zorbalığa uğrayan kişi tarafından anlaşılabilir bir hale gelirse önlenibilme açısından da fayda sağlayacaktır. Bireyin hayatını

bu kadar önemli düzeyde etkileyen bir durum erken müdahale ile çözülebilmektedir. Akran zorbalığının önlenmesi kişinin psikolojik yaralar almadan hayatına devam etmesi açısından önemli bir yere sahiptir. Son dönemlerde akranlar arasında zorbalığın yaygınlaştığı görülmektedir. Ülkemizde ise zorbalık kavramı ile ilgili yapılan çalışmaların 2000'li yıllardan sonra gerçekleştiği görülmüştür. Akran zorbalığı yapılan çalışmalar zorbalığa uğrayan çocukların devam ettiği okullarda araştırmaya devam edilmeli ortaya çıkan sorunlara çözüm bulunmalıdır. Her okul türü ve akran zorbalığı hakkında yapılan araştırmaların sayısı arttırılmalıdır. Özellikle akran zorbalığı farkındalık çalışmalarına önem verilmeli çocukların zorbalık davranışlarının algılanma kapasitelerinin arttırılması amacıyla çalışmalara yer verilmelidir. Akran zorbalığı ile baş edebilme becerisine yönelik çalışmaların öğrencilerin düzeyinde fark edilebilir şekilde çalışılması konu hakkında beceri geliştirilmesine olanak sağlayacaktır. Akran zorbalığını farklı şekillerde ele alan müdahale programları geliştirilebilir. Erken dönemde müdahalenin problemin etkisini azaltacağından dolayı erken müdahale yöntemlerinin geliştirilmesi de bireyin hayatında önemli bir yere sahip olacaktır.

KAYNAKÇA

- Aksoy, N. (2003). Eylem Araştırması: Eğitimsel Uygulamaları İyileştirme Ve Değiştirmede Kullanılacak Bir Yöntem. Kuram Ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 474 - 489.
- Akyıldız, F. (2007). Türkiye'de Sosyal Devlete İlişkin Algılamayı Dnüşürme Amacı Olarak "Sosyal Sorumluluk Kampanyaları". Memleket Siyaset Yönetim, 138-183.
- Atbaşı, Z. (2021). Akran Zorbalığı Kavramının Lisansüstü Tezlerde İncelenmesi. Turkish Special Education Journal: International, 1 - 19.
- Büyükoğlu, B. (2020). Üniversite Öğrencilerinin Küresel Sosyal Sorumluluk Algılarının Değerlendirilmesi. Yeni Medya Elektronik Dergi, 203-215.
- Ceylan, Ö. M. (2019). Üniversitelerin Yeri Ve Türkiye'deki Devlet Üniversiteleri İle Vakıf Üniversitelerinin Sosyal Sorumluluk Uygulamaları Konusunda Bir Karşılaştırma. Yök Ulusal Tez Merkezi, 296-312.
- Çankaya, İ. (2011). İlköğretimde Akran Zorbalığı. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 81-92.
- Doğan, N. (2008). Kurumsal Sosyal Sorumluluk Girişimleri. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi, 517 - 538.
- Dölek, N. (2002). Öğrencilerde Zorbaca Davranışların Araştırılması Ve Bir Önleyici Program Modeli. Yök Ulusal Tez Merkezi, 23-39.
- Elmasoğlu, K. (2016). Marka Kimlik Ögesi Olarak Logoların Marka İletişimi Açısından İncelenmesi: "Google Doodles" Örneği, 82-102.
- Erdem, S. E. (2020). Çocuğa Kendini Koruma Bilinci Kazandırma Amaçlı Çevrimiçi Ortamlar Ölçeği Geliştirme Çalışması. Dergipark, 20-41.
- Eren, A. T. (2011). İlköğretim Öğrencilerinin Okul Sosyal İklimine İlişkin Algıları Ve Etkili F aktörler. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi , 45.
- Ergün, D. (2011). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Ortaöğretim 6., 7., Ve 8. Sınıf Öğrencilerinde Akran Zorbalığı Yaygınlığı Ve Risk Faktörlerinin Belirlenmesi. Uluslararası Yök Tez, 25.
- Gümüş, Ç. (2018). Sosyal Sorumluluk Projelerinde Kavramsal Sanatın Yeri Ve Önemi. Journal Of Interdisciplinary And Intercultural Art, 47.
- İlter, G. B. (2007). Sosyal Pazarlama: Engeller Ve Öneriler. Ege Akademik Bakış, 117-132 .
- İnan, H. Z. (2005). Okullarda Çocuklar Arası Zorbalık. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 161-170 .
- Korkmaz, T. (2021). Akran Zorbalığı Kavramının Lisansüstü Tezlerde İncelenmesi. Turkish Special Education Journal: International, 1 - 19.

- Külcü, D. P. (2021). Çocuklarda Akran Zorbalığı Ve Benlik Saygısının İncelenmesi. Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, 263.
- Lee, N., & Philip Kotler. (2008). Kurumsal Sosyal Sorumluluk. İstanbul: Mediacat.
- Özdemir, H. (2021). Akran Zorbalığı Temalı Çocuk Edebiyatı Okuma Etkinliklerinin Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Akran Zorbalığıyla Başa Çıkma Stratejilerini Kullanmalarına Etkisi. Eskişehir: Yök.
- Özen, Y. (2011). Sorumluluk Bağlamında İş Ahlakı Ve Sosyal Sorumluluk: Sosyal Psikolojik Bir Yaklaşım. Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 173-189.
- Özüpek, N. (2005). Kurum İmajı Ve Sosyal Sorumluluk. İstanbul: Tablet Yayınevi.
- Patan, İ. (2019). Türkiye’de Yapılan Kurumsal Sosyal Sorumluluk Projelerinin Sosyal Girişimler Bağlamında Sınıflandırılması Koç Holding Ve Turkcell Örneği. Uluslararası Sosyal Bilimler Akademik Araştırmalar Dergisi, 51 - 62.
- Sohodol, Ç., İdil, K., & İpek, A. (2009). Kurumsal Sosyal Sorumluluk Yönelimi Ve İşveren Çekiciliği. Yaşar Üniversitesi E-Dergisi, 2303 - 2326.
- Sucu, İ. (2020). Kurumsal Sosyal Sorumluluk Kampanyalarının Marka İmajına Etkisi:. Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi , 1-8.
- Whitted K. S. Ve David, R. D. (2005). “Best Practises For Preventing Orreducing Bullying In Schools”. Children And Schools, 26-32.
- Yıldırım, A., & Şimşek, A. (2021). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. İstanbul: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, R. (2012). Akran Zorbalığı. Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 39 - 51.